

i v samých Dodatcích (srov. zejména heslo *Saracenus*). Na str. X. a násl. předmluvy pojednává vůbec — zcela stručně ovšem — o muslimských spisovatelích, kteří nám podali zprávy o stycích orientálů se Slovany. Se zálibou zastavuje se zvláště u básníka Ibn Chabiba z Kordovy, od jehož prostudování se strany evropských orientalistů, zvláště slovanských, mnoho si slibuje. Poučné a velmi zajímavé jsou jmenovitě str. 42—51, kde se (ve čl. *Saracenus*) vypočítávají jednotliví slovanští vojenští a političtí činitelé na dvorech saracenských panovníků ve Španělsku, jako na př. Badr, Nadžda, Vádich a j. Autor zmiňuje se i o drobných státečcích slovanských na půdě španělské. — Ve článku Ohmučevíc vykládá se o pojmenování jižních Slovanů Ilyry.

Z technických termínů v Dodatcích uvedených jsou zajímavé zvláště tyto: *brč* (souvisí patrně se slovem *brak*, sňatek, manželství), *derum*, *derrum* (jež autor vykládá jako *nerezine*, vinogradina), *komostre*, *komveras* (mohlo by se srovnati s čes. konvrš), *lik* (srov. *lice*), *s a i a* (něm. *Sarsch*, vyskytuje se také ve stat. kotorském, 150) a j. K terminu *derum* měly bychom tyto poznámky. Slovo vyskytuje se opětovně v *Codexu Smičiklasově*, na př. ve sv. III., str. 338, ve sv. V., str. 346, ve sv. XIII., str. 21, str. 291. Píše se také *derus*. Objevuje se i ve stat. rabském IV. 16. *Inchiostri* a *Galzigna* vykládají, že jest to *maggese chiuso* (ohražený úhor). Ve stat. zaderském Ref. 55 stojí *derg*, ale je to patrně chyba tisku, místo *dero*.

S opravdovou radostí pozdravujeme ukončení veledůležitého díla Mažuranićova.

Karel Kadlec.

Právo civilní.

Sedláček Jaromír, *Pozemková reforma*. Pět civilistických úvah o záboru velkého majetku pozemkového a o tom, co se záborem souvisí. (Sbírka spisů právnických a národohospodářských, sv. XII.) Str. 294.

Autor poučuje čtenáře o své metodě v úvodě. Stojí na brněnsko-vídeňské normativní teorii. Tím je mnoho vysvětleno, co by se jinak zdálo podivné. Kdo by na této teorii nestál, vybudoval by studii podobného druhu na širším základě. Mohla by míti celkový název: »Právo státu na velký nemovitý majetek.« Zábor a soubor byly by jen jeho prostředky a mnohé ostatní jen jeho účinky. Když se pozemková reforma ještě neprováděla, byly tu jen některé její zákony. Mnohá věc byla nejasná. Dnes má však již jistou kolej, jistou praxi. Kdo by snad byl vyšel z nějaké širší právní základny, byl by zahrnul do svých úvah i postup prací pozemkového úřadu a přihlédl k judikatuře nejvyššího správního soudu. Než přes to, že autorovi normativní teorie mnoho bránila v právní konstrukci, podnikl přece ve svých studiích obdivuhodnou práci, aby dal vědeckou výplň institutům, které v našem právu jsou docela nové. V těžkých otázkách, které dal zákon luštití teorii i praxi, jaký je význam záboru, souboru a právní a hospodářské samostatnosti

některého objektu, snažil se autor jíti bezpečnou cestou. Pro soubor a tím i pro zábor třeba vycházeti z osoby vlastníkovy. Všechna hospodářská činnost, jejíž výsledek soustřeďuje se v osobě vlastníkově, je hospodářským podnikem, který tvoří soubor a tím také zábor. Autor snaží se i tu v důsledcích své normativní theorie akcentovati objektivní povahu takového podniku. Než osoba vlastníkovy, která vyvolává celé toto hospodářské podnikání, zanáší mu do jeho theorie čistě subjektivistický živel. V hospodářském podniku, připjatém k osobě vlastníkově, je vytvořen okruh samostatných práv, která mají svou vlastní existenci a do nichž jen někdy zasáhne nějaký normativní předpis. Pojmem tohoto hospodářského podniku dostává se do theorie autorovy cizorodý živel. Ač se s autorovou konstrukcí neztotožňujeme, neváháme přiznati, že by na ní mohla býti těžká otázka souborů vybudována a tím by se dospělo k vyjasnění, které dosavad marně se hledá.

Autor rozdělil svou práci na pět úvah. První se týká velikého majetku pozemkového, druhá záboru, třetí knihovního práva záborového a přídělového, čtvrtá zaměstnanců na zabraném majetku a pátá přídělů půdy.

V první úvaze vykládá autor nejdříve postup svého zkoumání a přechází pak ku základním pojmům pozemkové reformy. Dotýká se práva soukromého, probírá nauku o věcech a podpírá ji i poučkami národohospodářskými. Předmět nějaký je věcí ve smyslu právním, popokud má nějaký hospodářský účel, jemuž slouží, pokud má vlastnost býti statkem, nebo, jak autor praví, pokud může se u něho zjistiti statkovost. Když byl autor různé vlastnosti věcí vyložil, přichází ku součastem velkého majetku pozemkového. Pozemkem jsou mu kusy půdy s organickými a částečně také mechanickými svými součástkami. Když byl vydán záborový zákon, nebylo ještě přehledu, kam jeho široké předpisy zasáhnou. Byl hlad po zemědělské půdě. Když jsem poprvé o reformě pozemkové psal, domníval jsem se, že jde o reformu agrární. Z toho stanoviska mohlo býti pochybnosti, zda i budovy jsou do ní zahrnuty. Když se však předpisy domyslily, objevilo se, že pozemkem zde není míněn jen pozemek ve smyslu hospodářském, nýbrž každý kus půvrchu, tedy pozemek ve smyslu právním, zejména knihovním. Z agrární reformy vyklubala se reforma vlastnictví k nemovitostem. Mohla by se z ní státi i reforma domovního majetku, kdyby se stal podle své plošné míry velkým. Tomuto hledisku odpovídá i pojem pozemku, který autor stanoví.

Záborový zákon pojal v zábor i práva s držením zabraných nemovitostí spojená (reální práva). Autor je vypočítává. Jsou to panující služebnosti, pastevní práva, reální břemena, patronáty, podily kontribučenské, členství v okresních hospodářských záložních. rybolov ap. Při souboru správně vytýká, že hranice mezi 150—250 ha je nejista. Činí rozdíl mezi souborem malým (přes 150 ha) a velkým (přes 250 ha). Praví

správně, že u malých souborů počítá se do zákonné výměry jen půda zemědělská, ale nejasně připojuje, že do souboru (snad velkého) náleží veškerá půda vlastnickova, pokud není vyloučena dle § 3 lit. a. Mám za to, že podle zák. zákona je zabrána: 1. půda zemědělská nad 150 ha, 2. půda nezemědělská nad 250 ha a mimo to další kombinace, jak jsem na ně již upozornil v »Právnicku« r. 1919.

Při výkladu § 3 a o právní a hospodářské samostatnosti běře autor jako věc samozřejmou slova Pferscheho a Exnera o právní jednotě (bürgerliche Einheit), ač toto označení není v nijaké souvislosti s § 3 a zák. zák. Toto označení »právní jednotu« dává autor docela i v nadpis § 21. Právní samostatnost dle § 3 lit. a zák. zákona není přece totožná s knihovní jednotou, která se jeví v tabulárním tělese. Pojem souboru vůbec vylučuje, aby se bral nějaký zřetel na knihovní těleso. Kdyby byl zákonodárce na toto knihovní těleso myslil, byl tohoto výrazu spíše užil, než slov »právní samostatnost«, kteráž přece nejsou při věcech žádný běžný právní pojem. Označil-li Krčmář ve svém komentáři »právní samostatnost« jako »jednotu knihovní«, není to ještě zákon. Slova §u 3a zák. zák.: »objekty právně a hospodářsky samostatné« musí se bráti pospolu s jedním významem. Bohužel vloudil se tento omyl o tabulárním tělese již také do nálezů nejvyššího správního soudu.

Při hospodářské samostatnosti rozeznává autor závod a podnik. Podnik je mu samostatnou hospodářskou organizací. Ale autor neprovedl toho přesný důsledek. Naopak došel k závěru docela jinému. Osobou vlastnickovou jsou různé podniky tak sloučeny, že jejich různost se zcela rozplyne. Již ve svém pojednání z r. 1919 uvedl jsem, které objekty považují za samostatné. U mnohých rozhodne se věc na samém místě. Jsou-li podniky, jako lihovary (kontingent), mlékárny, sýrárny, tak včleněny v hospodářské budovy, že s nimi tvoří jeden celek, jistě nelze mluvit o hospodářské samostatnosti. Tvoří-li komplex hospodářský, i stavební pro sebe, jako pivovary, mlýny, cukrovary, jsou samostatné. Tuto samostatnost vyjadřují i jiné správní předpisy, kterým tyto podniky podléhají. Tyto předpisy značí také její samostatnost právní.

Při souboru zabývá se autor také vlastníkem. Při tom konstatuje také správně, že právo státu na převzetí půdy není žádným právem knihovním. Právo jeho může však býti rozmanitým způsobem dotčeno, takže pak leckterý pozemek vyjde ze záboru. Tak může se státi zejména bez svolení pozemkového úřadu při vydržení. Úvahy autorovy o změnách souboru při právech vodních (§ 32) mívají se však cíle, poněvadž řeky a potoky, pokud nejsou veřejné, jsou povždy někomu jako pozemky na listu A zapsány. Náleží do půdy vůbec. Odchylné předpisy občanského zákoníka jsou v odporu s pozemkovými knihami. Jsou proto obsoletní.

Otázka spoluvlastníků je dnes již zcela jasná. V § 2 zák. zák. třeba při »těchže spoluvlastnících« klásti důraz na obě slova. Má-li některý

spoluvlastník nějaký pozemek sám anebo společně s jiným spoluvlastníkem, nepočítají se do souboru. Na manželích, z nichž každý spravuje své jmění sám, lze přezkoumatí theorii autorovu o hospodářském podniku. Přes tuto samostatnou správu počítá se obojí jmění do záboru. Autor se ovšem domnívá, že mu ani tuto jeho theorie neselhala. Stejně mylný je náhled autorův, že věnné užívací právo manželovo počítá se do jeho souboru. Počítá se do souboru obou manželů jako jmění manželčino. Správně dovozuje autor, že nozvod rozvádí také soubor. Bylo by dobře zmíniti se také o kombinaci, kde každý z manželů je s jinou osobou spoluvlastníkem. Autor dotýká se jen případu, kde matka, dítě a jeho manžel jsou spoluvlastníky. Z předpisu o spoluvlastnících nerozhoduje se pro soubor. Z předpisu o manželích (jedna osoba) mohl by se opak usuzovati. I při rodičích a dětech stojí autor vytrvale na své poučce o hospodářském podniku. Případy, kdy jmění rodičů a dětí tvoří jeden hospodářský celek, mohou se vyskytnouti jen při dětech nezletilých. Pouze na tyto však zákon nemyslí. Zletilé děti však povždy hospodaří na svém majetku samy. Zákon chtěl i tyto majetky postihnouti, aby se in fraudem legis v rukou téže rodiny veliký majetek neseskupil.

V úvaze druhé pojednává autor o záboru. Při § 2 správně kárá právní nejistotu, povstává-li zábor automaticky, jak se soubor vyskytne. Autor souhlasí se mnou, že soubor velikého pozemkového majetku je nutný jak pro vznik, tak i pro trvání záboru. Náhled tento přijal již také nejvyšší soud správní. Z tohoto stanoviska správně také usuzuje, že zábor není žádným věcným právem, které by lpělo na pozemku. Na to probírá autor povinnost řádného hospodaření. Vypočítává osoby, které na statku mohou hospodařiti. Postrádá zákonný neb aspoň nařizovací výčet osob, které v pružném znění § 6 záb. zák. jsou zahrnuty. Otázka hospodaření osvětluje se tu z mnohých stránek. Autor věnoval tomu 12 §§. I prodej dřeva, pro praksi tak důležitý, byl zde dotčen.

V další kapitole jedná se o ohlášení zabraného majetku ku soupisu, pak o svolení pozemkového úřadu ku právním jednáním. I zde snaží se autor věc podrobně vyčerpati v 11 §§. Stejně obsažná je i kapitola o přejímání zabraného majetku s 8 §§. Zde zejména vystižně jedná se o významu poznámky převzetí. Zvláštní kapitoly vyžádal si i prodej inventáře ve 4 §§, propuštění ze záboru ve 3 §§ a poskytnutí náhrady v 7 §§.

V úvaze třetí shrnuty jsou formy knihovní, které se při reformě pozemkové vyskytují. Jsou to poznámky záboru, uvalení úřední správy, zamýšleného převzetí, zákazu zcizení a rolnického nedílu. Čtvrtá studie zabývá se zaměstnanci na zabraném majetku v 9 §§ a studie pátá o přídělu půdy v 5 §§. V ní pojednává se taktéž o rolnických nedílech. Ke knize připojen jest rejstřík věcný a rejstřík právních pramenů.

Z výčtu tohoto je zřejmo, jak obsažná je kniha autorova. Jeho metoda nevede jej ku systematice, ale to je v některém směru i přednost jeho knihy. Je přehlednější tomu, kdo chce v ní pro spleť otázky

pozemkové reformy hledati poučení anebo i nový podnět. Spisovatelé náleží jistě zásluha, že podrobil otázky pozemkové reformy zkoumání tak všestrannému. Kdo se pozemkovou reformou nebo jednotlivými jejími otázkami zabývá, musí ke knize jeho sáhnouti. Kdo již tak učinil, zná jeho knihu a je mu vděčen.

Dr. M. Stieber.

Právo a řízení trestní.

Trestní zákony československé platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Sestavili a poznámkami opatřili dr. Jaroslav Kallab, profesor Masarykovy university a Vilém Herrnritt, generální advokát při nejvyšším soudě. Praha 1923. Nákladem Československého Kompassu.

Po pětiletém trvání republiky dočkali jsme se konečně prvního systematického vydání trestních zákonů, platných v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Vydavatelé zhostili se velmi čestně svého úkolu a poskytli studujícím i praxi vydání při dnešní nadprodukcí zákonů (i trestních) naprosto nepostrádatelné. Vydání Lepařovo potřebám praxe nevyhovovalo a příručka Ledererova je pouhou chronologickou sbírkou, systematicky nezpracovanou. U srovnání s vydáním Manzovým možno ovšem i tomuto vydání vytknouti neúplnost. Vydavatelé byli si však toho vědomi a odůvodňují obmezený rozsah tím, že v dohledné době lze očekávati reformu a unifikaci trestního zákonodárství.

Mám za to, že tento důvod nemohl a neměl při volbě formy vydání rozhodovati. I když komise pro reformu trestního zákona skončí své práce ještě tohoto roku a předloží veřejnosti zatímní návrh trestního zákona, nastane teprve obtížná práce prozkoumati návrh s hlediska státní administrativy, pokud jde o jeho proveditelnost za skutečného finančního a osobního stavu. Nemůže býti o tom sporu, že, soudíc podle obecné části návrhu trestního zákona, bude jeho provedení vyžadovati nejen určitého finančního nákladu, nýbrž zvláště vyškolených soudců a zdatného personálu (bezpečnostního, vězeňského). Možno pochybovati o tom, jsou-li tyto předpoklady splněny. Konečně čeká ještě parlamentní projednání zákona. To vše vede mně k tomu, že nového trestního zákona tak brzo se nedočkáme, a že dočkáme se spíše druhého vydání díla, o němž referuji.

Doporučovalo by se tudíž po mém názoru, kdyby toto dílo bylo přizpůsobeno více potřebám praxe, jak systematickou, tak úplností a kritičností, a pro studující uspořádána byla sbírka méně objemná.

Právě systematické roztrídění látky, jež bylo voleno, hovoří více potřebám studujících než praxi, již by se vydavatelé zavděčili spíše chronologickým seřazením vedlejších zákonů, nežli tříděním podle obsahu, jež ostatně není vždy dobře možné. Přehlednost vydání trpí zajiště, otiskují-li se na př. trestní ustanovení zákona o všeobecné dani z obrátu (321/21) per extensum a samostatně, kdežto obdobná trestní